

РОЗВИТОК РЕКРЕАЦІЙНИХ МОЖЛИВОСТЕЙ ЛУГАНСЬКОЇ ОБЛАСТІ

В статті мова йде про розвиток рекреаційних можливостей Луганської області. Головна увага приділена пропозиціям по використанню місцевих природних ресурсів з метою розвитку внутрішнього туризму.

Ключові слова: кліматичний курорт, туристичний імідж, кумисотерапія, іпотерапія, псаммотерапія, терренкур, глинолікування, водолікування.

В статье речь идет о развитии рекреационных возможностей Луганской области. Главное внимание уделено предложениям по использованию местных природных ресурсов с целью развития внутреннего туризма.

Ключевые слова: климатический курорт, туристический имидж, кумысотерапия, иппотерапия, псаммотерапия, терренкур, глинолечение, водолечение.

In the article the question is about development of rekreaciynikh possibilities of the Lugansk area. Main attention is spared suggestions on the use of local natural resources with the purpose of development of internal tourism.

Key words: climatic resort, tourist image, kumisoterapiya, ipoterapiya, psammoterapiya, terrenkur, glinolikuvannya, hydropa

Постановка проблеми. Луганська область має найрізноманітніші запаси ресурсів для розвитку санаторно-курортного лікування, хоча їх використання не можна назвати ефективним. Це питання тісно зв'язано з формуванням туристичного іміджу регіону взагалі. Туристичний імідж області відноситься до найважливіших факторів, що впливають на вибір туристами місць відпочинку. Традиційно Луганська область вважається промисловим регіоном, в якому і речі не може йти про розвиток індустрії туризму та гостинності. Звичайно наша територія зазнала значного антропогенного впливу внаслідок високої концентрації виробництва, особливо у південній її частині. А забруднені території не можуть бути використані у рекреаційній сфері. Тому в даній роботі мова піде переважно про північну частину Луганської області, де ми і пропонуємо розвивати місцеві курорти на базі існуючого природно-ресурсного потенціалу, який ще або взагалі не використовується, або використовується дуже мало. Дослідженню рекреаційних можливостей регіону присвячено невелика кількість робіт, що пов'язано перш за все з «промисловою» історією цього краю. Розвиток внутрішнього туризму буде сприяти підвищенню економічного стану поселень регіону, особливо в північній частині та дасть можливість більш широкому колу населення оздоровитися, тому що вартість такого лікування повинна бути низькою, завдяки використанню місцевої сировини та її дешевизни. Це особливо актуально для нашої області, яка займає одні з перших місць в Україні за рівнем захворюваності та смертності. Значна частина населення області не може дозволити собі лікування навіть на курортах країни, не кажучи вже про всесвітньовідомі центри. Саме для цього варто розвивати рекреаційні можливості Луганщини.

Мета дослідження. Метою даної статі є розробка конкретних пропозицій стосовно розвитку рекреаційних можливостей Луганської області.

Виклад основного матеріалу. Приступаючи до формування туристичного іміджу регіону слід дотримуватися тих же методологічних принципів, що й при створенні туристичного іміджу країни. Їх розгорнута концептуалізація знайшла відображення в окремих працях Ю. В. Таранової [5]. Отже, серед таких принципів Ю. В. Таранова виділяє наступні:

1. Туристичний імідж відображає не тільки природні або історико-культурні пам'ятки, він також формується в рамках певної соціальної групи, яка внаслідок іміджирування поширює свій вплив.

2. Імідж регіону в значній мірі залежить від його сприйняття власними громадянами. Саме тому імідж території повинен бути певним, поширеним і зрозумілим.

3. Туристичний імідж регіону багато в чому залежить від того, які матеріальні та духовні цінності він експортує.

4. При всьому розмаїтті характеристик регіону, що суттєво ускладнює процес іміджирування, кожен регіон має свій стрижневий (ядерний) або базовий образ. Він є основою, яка забезпечує іміджеву репрезентацію регіону. За умови вдалого визначення такого базового образу, він передбачає подальше відділення і продукування вторинних і підтримуючих образів.

5. Ефективний імідж не може являти собою суто штучне утворення, а повинен відображати об'єктивні риси і характеристики свого прообразу. Наприклад, генетичні та культурні коди, архетипи та інші характеристики.

6. Оскільки в процесі цього відображення можливі перетворення вихідної інформації, то імідж не повинен представляти собою точну копію відображуваного.

7. Процес створення іміджу повинен бути активним і цілеспрямованим. Це допускає актуалізацію бажаних і важливих для сприйняття цільовою аудиторією відмінностей регіону і «затушовування» таких його характеристик, які мають негативне забарвлення.

8. Центральне місце в туристичному іміджі регіону в умовах глобалізації повинні займати символи, які відповідають за його індивідуалізацію, унікальність. В даному випадку основне завдання буде полягати в перекладі індивідуальних регіональних символів на мову загальноприйнятих значень, щоб зробити імідж зрозумілим для цільової аудиторії.

9. Важливим методологічним імперативом туристичного іміджу регіону повинні стати романтичні і героїчні інтенції його минулого й сучасності. Регіон повинен пишатися своїми досягненнями в різних сферах життєдіяльності.

10. Туристичний імідж регіону слід розглядати як механізм реалізації культурного експорту, що дозволяє створити певні групи лояльності з відповідним позитивним його сприйняттям.

Отже, для формування туристичного іміджу регіону використовують досить багато принципів, в даній роботі ми застосуємо лише деякі з них.

Рекреаційне районування — розчленовування території за принципом однорідності ознак, характером рекреаційного використання. Функціональна структура регіону пов'язана з рекреаційними ресурсами, що визначають домінуючий напрям туризму (лікувально-оздоровчий, спортивний, екологічний, культурно-пізнавальний).

Донецький басейн є унікальним природним регіоном, на території якого є неповторні геологічні, гідрологічні, фізико-географічні та біологічні об'єкти, які заслуговують уваги. Перш за все пропонуємо використовувати кліматичні можливості північної частини області.

Термін «клімат» походить від грецького слова «клімат», що означає нахил. Кліматотерапія вивчає використання кліматичних чинників в лікувально-оздоровчих цілях. Зі всіх розділів медичної кліматології вона представляє найбільший практичний інтерес, оскільки від її можливостей залежать вибір місця відпочинку, використання лікувальних властивостей того або іншого курорту і ін. Кліматотерапія сприяє відновленню адаптаційних здібностей організму, що знижуються при порушенні єдності організму з зовнішнім середовищем. У кліматотерапії використовуються: вплив зміни клімату. Зміна кліматичних районів може викликати стимулюючу дію, підвищувати опірність організму, викликати перелом в течії хвороби, особливо при уповільнених патологічних процесах. Також досліджується вплив метеорологічних умов в звичному для пацієнта кліматі. Лікування в місцевих здравницях (місцеві санаторії, санаторії-профілакторії) рекомендується перш за все хворим з порушеною адаптацією і з підвищеною метеочутливістю [1, 186].

Кліматичні курорти настільки ж всілякі, як і сам клімат : лісові (рівнинні), гірські, клімато-кумисолікувальні. Кожному з них властива унікальна комбінація кліматопогодних чинників (температура, атмосферний тиск, сонячне випромінювання і тому подібне), які використовуються з лікувально-профілактичною метою. Від поєднання цих чинників залежить профіль курорту. Наприклад, степові курорти з характерним для них континентальним кліматом приймають головним чином осіб, страждаючих захворюваннями верхніх дихальних шляхів, астмою, розладами нервової системи, а перебування на гірських курортах рекомендується при початкових формах туберкульозу і недокрів'ї. Клімато-кумисолікувальні курорти розташовані в зоні степів і відомі своїм комбінованим методом лікування, що поєднує цілющі властивості посушливого степового клімату і кумису.

Кумисолікування — використання кумису з терапевтичною метою. Кумис — це кисломолочний напій з кобилячого молока, який народи використовували з давніх давен. Перші згадки про нього є ще у V ст. до н. е. у працях древньогрецького історика Геродота, який описував життя скифів. Кумисолікування покращує апетит, стимулює секрецію залоз шлунку та кишківника. Кумисолікування зазвичай доповнюється

благотворним впливом степового та лісостепового клімату. Степ в Луганській області займає найбільшу площу. В Україні діє десять конезаводів і чотири з них розташовані на території Луганської області. Це Деркульський конний завод № 63, Стрілецький конний завод, Лимаревський конний завод та Новоолександрівський завод. Окрім цього загально відомі лікувальні особливості спілкування людини з цими тваринами. Іпотерапія останнім часом досить активно розвивається. В наш час за допомогою іпотерапії лікують дитячі хвороби, які вважаються складними: ДЦП, аутизм, затримки розвитку, синдром Дауна та інші. В Луганській області сьогодні створено декілька приватних туристичних господарств, які спеціалізуються на іпотерапії та роблять перші шляхи на цьому поприщі.

Псаммотерапія – метод лікування підігрітим піском у вигляді загальних та місцевих пісчаних ванн. Пісок здійснює болезнижуючу дію, нормалізує функції нирок, лікує органи дихання та нервову систему [1, 278]. На Луганщині є великі залежі піску, який зазвичай використовується у будівельній промисловості. Ми ж пропонуємо кардинально інше використання цього природного ресурсу, а саме з лікувальною метою. З географічної точки зору це узбережжя річок Сіверський Донець, Айдар, Деркул, та великі піщані площі у північних районах області, зокрема Станично-Луганському районі. Кабінети псаммотерапії можна створити навіть у сільських фельдшерських пунктах області.

Водолікування – зовнішнє вживання води з лікувальною і профілактичною метою. Науковий розвиток водолікування отримало в XIX столітті. Вода, володіючи високою теплоємністю, великою теплопровідністю і конвекцією і добре розчиняючи різні солі і гази, при дії на організм викликає температурну, механічну (тиск маси води на тіло хворого) і хімічну дії, дратуючи закладені в шкірі нервові рецептори (екстерорецепції). Основний подразник при водолікуванні — температурний, дія його тим сильніше, чим більше різниця між температурою води і шкіри. Залежно від температури водолікувальні процедури ділять на холодні (нижче 20°C), прохолодні (21—33°C), індиферентної температури (34—36°C), теплі (37—39°C) і гарячі (40°C і вище) [1, 92].

Велика різноманітність видів загальних (занурення у воду всього тіла) і місцевих (занурення рук, ніг і ін.) водолікувальних процедур (обливання, обтирання, вологі укутування, компреси, душі, ванни, купання в природних водоймищах і штучних басейнах, кишкові промивання) дозволяє використовувати їх при самих різних захворюваннях: серцево-судинних, неврологічних, шлунково-кишкових, гінекологічних, дитячих, хворобах обміну речовин, деяких шкіряних і ін. Холодні і прохолодні процедури застосовують як загальнотонізуючий засіб для стимуляції діяльності нервової і серцево-судинної систем, підвищення обміну речовин при ожирінні (підсилюють розпад жирів і вуглеводів), з метою тренування і гартування; теплі — для лікування хронічних запальних захворювань,

при поразках опорно-рухового апарату, периферичної нервової системи (радикуліті, невриті, невралгії, плекситі), деяких інтоксикаціях і т.д.; процедурі індиферентних температур – при підвищеній збудливості нервової і серцево-судинної систем, розладах судинного тону, для боротьби з шкірним свербінням і т.д.; гарячі – при порушенні окремих видів обміну (підсилюють розпад білків), а також при деяких захворюваннях нирок.

Мінеральні води – це складні розчини, в яких компоненти знаходяться у вигляді іонів недиссоційованих молекул, колоїдних часток і розчинених газів. Вони містять ті ж речовини, які присутні в організмі людини, і їх цілюща дія полягає в заповненні порушеної рівноваги. Хімічний склад мінеральних вод точно відомий, і його можна відтворити в лабораторних умовах, проте лікувальна дія природних мінеральних вод, сформованих за рахунок вимивання хімічних елементів з геологічних порід протягом тривалого періоду, залишається не дослідженою.

Луганська область багата різного роду джерелами, в тому числі мінеральними. У межах області знайдено близько 100 міст з водами, які за складом нагадують джерела Моршина, Трускавця, Миргорода, Єсентуків тощо. Серед них досить перспективним є джерела околиць Луганська, Старобільська, Новоайдара, які у своєму складі містять йод та бром. Значної уваги вимагають близько 20 джерел, які мають великий дебіт. Серед них: Ковалевські джерела (с. Ковалевка), Кібікінська криниця (сел. Станично-Луганське), Чеховська криниця (с. Івановка), Киселева балка (с. Золотарівка). Давно відомий Старобільськ — бальнеологічний курорт Луганської області. Основу курортних ресурсів його складають хлоридні натрієві води, які містять в собі сульфати, йод, бром, бор, родонові води. Неподаляк розташовано с. Рибянцево, де діє санаторій “Перлина” [6, 172].

Терренкур – метод санаторно-курортного лікування дозованими походами по запланованих маршрутах (дистанція, темп ходьби). Його використовують при лікуванні хворих серцево-судинної системи, з порушеннями обміну речовин, хвороб органів дихання, травлення, руху та опори, а також з метою реабілітації. Ще у XIX ст. було встановлено, що Донбас є своєрідним палеонтологічним музеєм. Це дозволяє планувати на цій території цікаві маршрути по ознайомленню з геологічною історією Донбасу, збирати палеонтологічні колекції тощо. Так, вчені геологи Луганщини виділяють на території області 36 пам’ятників, серед них найбільш відомі: Конгресов Яр (м. Лисичанськ), Баранячі лби (с. Айдар-Миколаївка), Балка Карагуз (сел. Георгіївка), Волнухинське (с. Волнухино), Бобриковське (с. Бобриково). Значне місце займає в області Луганський заповідник та численні заказники, на території яких можна було б організувати цікаві походи [65, 96]. Не менш цікавими будуть походи степовими стежками по майже первозданним заповідним територіям Луганського державного заповідника.

Глинолікування – використання деяких видів глини у лікувальних цілях. Використовується головним чином при лікуванні запалень та за для

розсмоктуваючого ефекту. Луганщина має значні залежі глини, які розташовані практично повсюдно, особливу цінність представляє так звана біла глина, яку можна знайти на узбережжі річок Айдар, Деркул тощо. Остання досить широко використовується в косметології та в якості сорбенту. Цікаво, що раніше глина використовувалася лише в промисловому напрямі, зокрема для виробництва керамзита та інших будівельних матеріалів.

Розвиток інгаляторіїв – лікувальних кабінетів, обладнаних апаратурою для проведення інгаляцій. Особливо важливо для людей, які працюють на шкідливих виробництвах (шахти, цементні, хімічні, металургійні виробництва тощо) для лікування та профілактики захворювань органів дихання. На Луганщині росте велика кількість лікарських рослин, які можна було б використати з метою інгаляції, наприклад ромашка польова, липа, шалфей тощо. З давніх давен трави використовували при багатьох захворюваннях. Листя, коріння, квіти заварюють та роблять цілющі відвари. Ними можна полоскати горло, натирати больові точки, робити компреси, маски. Це перевірений віками та практично безвредний метод лікування та дуже дешевий. Від трав дуже рідко бувають ускладнення.

Апітерапія – це лікування укусами бджоли та продукцією бджільництва. У невеликих дозах отрута бджоли є гарним лікувальним засобом та допомагає хворим побороти такі хвороби, як ревматизм, ревматоїдний артрит, радикуліт, невралгія, міозит, хронічний простатит, гіпертонія. В області вже створено перший приватний туристичний центр з лікуванням бджолами. Господар сам розробив проект будівництва маленьких дерев'яних осель на дві особи, а під так званими ліжками живуть бджоли. Людина, знаходячись в такій кімнаті не тільки відпочиває від благ цивілізації, а отримує гарний терапевтичний ефект.

Курортно-лікувальний туризм є одним з пріоритетних напрямів розвитку внутрішнього і іноземного туризму в області, одним з найбільш постійних видових туристичних ринків. Є і потенційні запаси лікувальних ресурсів, враховуючи їх якісні і кількісні характеристики, можуть бути основою створення інноваційного туристського продукту. Але існуюча матеріально-технічна база потребує значних капіталовкладень в розвиток і реконструкцію курортів, що діють, в розвідку і облаштування нових курортів, чому повинні сприяти інвестиційні проекти, розраховані не лише на зарубіжного, але і на вітчизняного інвестора. Нажаль, дуже мало інформації для пересічного мешканця існує стосовно рекреаційних можливостей нашого краю. Приватні господарі, які щось цікаве пропонують туристам нерідко не знають як себе прорекламувати, заявити про себе, зацікавити туристів своїм туристичним продуктом. Вони роблять тільки перші кроки на шляху становлення свого бізнесу. Потребують пильної уваги питання забудови курортів, розробка генеральних планів їх розвитку, економічне і фінансове забезпечення функціонування, процеси приватизації. Державний кадастр природно лікувальних ресурсів і

курортних територій України, створений з метою інформаційного забезпечення моніторингу природних територій курортів і прогнозування можливих змін під впливом господарської діяльності, дозволить створити інноваційний курортно-лікувальний продукт як марок, що діють, які вже зарекомендували себе як в Україні, так і за її межами, так і нових курортів (при відповідному матеріально-технічному забезпеченні і інформаційно-рекламній підтримці), просувати цей продукт як на вітчизняному, так і на міжнародному туристичних ринках.

Висновок. Спираючись на вищесказане, можна зробити висновок про те, що Луганська область має всі підстави для розвитку рекреаційного потенціалу. Важливо не просто привабити туристів, а й спонукати їх приїжджати регулярно, рекомендувати територію для відвідування своїм знайомим. Для цього потрібна спеціально розроблена програма по формуванню туристичного іміджу території. Розвиток санаторно-курортної справи в області потребує підтримки, погодження в межах всієї індустрії туризму країни.

Використані джерела:

1. Курорты. Энциклопедический словарь / Гл. ред. Е. И. Чазов. - Москва «Советская энциклопедия», 1983.- 592 с.
2. Кусков А. С., Лысыкова О. В. Курортология и оздоровительный туризм: Учебное пособие. - Ростов н/Д: «Феникс», 2004.-320 с.
3. Парфиненко А. Ю. Туристический имидж как источник конкурентоспособности региона / А. Ю. Парфиненко // Актуальные проблемы экономики, менеджмента, маркетинга: Материалы междунар. науч.-практ. конф. (Белгород, 17-19 нояб. 2009 г.): в 2 ч. отв. ред. Г. И. Ткаченко. – Белгород: Изд-во БелГУ, 2009. – Ч. 2. – С. 257-262.
4. Спирченко М. А. Образ, имидж и брэнд туристского города. – Режим доступа: http://archvuz.ru/magazine/Numbers/2007_22/template_article?ar=K21-40/k23.
5. Таранова Ю. В. Туристический имидж страны / Ю. В. Таранова // Имидж государства / региона: современные подходы : новые идеи в теории и практике коммуникации: сб. науч. трудов. Вып. 3 /отв. ред. Д.П. Гавра. – СПб.: Роза мира, 2009. – 264 с.
6. Фисуненко О. П. Природа Луганской области // О. П. Фисуненко, В. И. Жадан.- Луганск.- 1994.- 233 с.
7. Фоменко Н. В. Рекреаційні ресурси та курортологія. Навчальний посібник. - К.: Центр навчальної літератури, 2007.- 312 с.

УДК: 338.48.:379.8

Плешивецова М.В.

ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ СВІТОВОЇ СПА-ІНДУСТРІЇ ТА ПРОБЛЕМИ СТАНОВЛЕННЯ ВІТЧИЗНЯНОЇ ГАЛУЗІ ОЗДОРОВЧОГО ТУРИЗМУ В АР КРИМ

В роботі висвітлені питання термінології лікувально-оздоровчого туризму, представлені тенденції розвитку СПА-індустрії, а також проаналізовані основні проблеми становлення СПА-туризму в АР Крим.

Ключові слова: СПА-туризм, велнес, СПА-курорт, санаторій, тенденції розвитку, туристичний потік.